

Förslaget till ny Evangeliebok.

Ärkebiskopen, med vilken Uppsala Domkapitel förenat sig, har avgivit följande yttrande över det av Doktor O. Krook utgivna Förslag till revision av Den Svenska Evangelieboken:

Domkapitlet tillåter sig att först framställa *tre förberedande påpekanden*.

1. Den tid som stått till Domkapitlets förfogande har på intet sätt varit tillräcklig för en systematisk och uttömmande detaljgranskning. Två omständigheter böra härvid särskilt tagas i betraktande, nämligen dels att de i Förslaget vidtagna ändringarna uppgå till ett så oerhört stort antal, dels att en genomförd, sakligt tillfredsställande prövning förutsätter ett ingående och tidsödande liturgihistoriskt studium, både av den svenska Evangeliebokstraditionen och av annat material (Missale Romanum, men ock oss närstående evangeliska kyrkors arv och tradition).

2. Såsom i och för sig är naturligt, kommer Domkapitlet att framför allt dröja vid punkter där Domkapitlet hyser betänkligheter mot Förslaget. Denna kritik har emellertid alls icke något negativt huvudsyfte, utan vill fastmer i grunden främja ett positivt ändamål. Domkapitlet önskar genom sina påpekanden, låt vara att dessa mestadels givas i kritisk form, lämna ett bidrag till arbetet på den varsamma revision av nu gällande Evangeliebok, varom Kyrkomötet uttalat önskan. Domkapitlet, som för sin del helt kan biträda denna Kyrkomötets önskan, känner sig övertygat om att arbetet på en dylik varsam revision av 1921 års Evangeliebok i ej få fall skall kunna ha stor nytta av de många uppslag som karakterisera Dr. Krooks Förslag. Utgångspunkten vid ett fortsatt revisionsarbete bör emellertid, enligt Domkapitlets mening, sökas i nu gällande Evangeliebok.

Det är Domkapitlet synnerligen angeläget att framhålla att Domkapitlet högt skattar det ovanligt friska grepp och den mycket stora gestaltningsgåva varom det framlagda Förslaget vittnar. Förslaget bär genomgående spår av den hänförelse för den förelagda uppgiften och av den kärlek till Kyrkan och hennes ordningar, som besjälade den sakkunnige. Det är ock i hög grad påtagligt att Förslaget krävt ett synnerligen ingående och omfattande arbete. Det fullbordade verket gör ett ovanligt helgjutet intryck. (I varje fall gäller detta sista omdöme om Evangelieboken i termens trängre mening.)

I vilken mån förtjänsten för denna stora arbetsprestation tillkommer jämväl de fyra av Herr Departementschefen till sakkunniges hjälp tillkallade experterna, teol. dr. G. D. Lindqvist, kyrkoherde A. G. Adell, teol. dr. G. Nelson och kyrkoherde K. Peters, resp. den sakkunniges sekreterare, fil. dr. G. Ödman, undandraget sig Domkapitlets bedömande.

3. De i Domkapitlets underdåniga utlåtande anförda konkreta punkterna avse endast att tjäna som exemplifikation av principer,

icke som uppräknig av detaljönskningar. Det torde mycket väl kunna hända att i vissa fall exemplen kunde hava valts bättre.

Domkapitlet vill först yttra sig angående *Evangelieboken i egentlig mening*, d. v. s. evangelier och epistlar m. m. samt Herrens lidandes historia. Denna huvuddel har av Eders Kungl. Maj:t blivit fastställd, medan övriga delar av Evangelieboken (i vidsträckt mening) ej ansetts böra bliva föremål för dylik solenn sanktion.

Nu gällande Evangeliebok erhöi Kunglig fastställelse år 1921. Till grund för denna ligger ett av 1919 års evangeliebokskommittēerade den 11 oktober 1920 avgivet Förslag, jämte betänkande, vilket förslag varit föremål för Kyrkomötets prövning och av det samma i all huvudsak godkänts.

Vid 1938 års kyrkomöte väcktes av biskop Tor Andræ *motion* (nr 26) om »en varsam revision av nu gällande Evangeliebok». Motionären framhöi att evangelietexterna icke borde ändras utom i tre fall: 2 sönd. i Advent, 3 sönd. i Fastan och Midsommardagen. Gentemot epistelexterna kunde större frihet vara på sin plats. En omflyttning av dessa senare kunde i vissa fall medföra ett bättre samband mellan epistel- och evangelietext. Episteltexterna vore ock emellanåt av för stor längd. Önskvärt vore att nya texter, ej minst ur Gamla testamentet, särskilt Psaltaren, kunde införas. Beträffande kollektbönerna fann motionären somliga lida av en viss torftighet eller vara i behov av en språklig retuschering. I vissa fall kunde övervägas om lämpligare böner kunde insättas.

Beredningsutskottet vid nämnda kyrkomöte ville »bestämt understryka att den revision som kan komma att företagas bör ske med verklig varsamhet och pietet». Man ställde sig tveksam till förslaget om ändringar vid evangelietexterna. Dock vore det lämpligt med vissa ändringar i fråga om epistlarna. Omflyttningar borde beträffande dessa i vissa fall företagas och några dylika texter borde eventuellt förkortas. Utskottet framhöi önskvärdheten av att bättre överensstämmelse mellan en sön- och helgdags-epistel och evangelietexter eftersträvades. Ersättning för eventuellt borttagna perikoper kunde lämpligen hämtas från Gamla testamentet och aftonsångstexterna. Kollektbönerna borde »i huvudsak bibehållas oförändrade», men ansågos vara i behov av en översyn i språkligt hänseende. Utöver vad i motionen hade yrkats, uttalade Utskottet önskemålet att de båda s. k. nya årgångarna högmässotexter genomginges och att texternas rubriker översåges. Utskottet uttalade sig mot förekomsten av alternativa episteltexter.

Kyrkomötet beslöt bifalla Utskottets hemställan om en varsam revision av nu gällande Evangeliebok.

Domkapitlet finner för sin del kyrkomötets starkt markerade *krav på varsamhet* synnerligen väl befogat.

Det torde vara obestriddigt, att omstöpningar av de kyrkliga böckerna ej böra ske med för täta mellanrum. Nu gällande Evangeliebok är icke äldre än år 1921. Det synes redan ur denna synpunkt föga önskvärt att en genomgripande omarbetning så snart efteråt viddtages.

Men vidare bör erinras om att det bakom 1921 års Evangeliebok ligger ett ingående och liturgihistoriskt mycket förtjänstfullt arbete, utfört av 1919 års evangeliebokskommitté, Ärkebiskop Nathan Söderblom, domprosten J. Th. Bring, biskoparna Edv. Rodhe och Sam. Stadener. Sekreteraren, pastor J. Kjällgren bör här också nämnas, eftersom han genom sina liturgihistoriska kunskaper och sin noggrannhet inlagt stor förtjänst om verket. Det bör uttryckligen påpekas, att 1921 års Evangeliebok på goda grunder på sin tid betraktades och måste betraktas såsom en väsentlig omarbetning av förut gällande Evangeliebok, en generalrevision, avsedd att väsentligen stå sig för en längre tid framåt.

Slutligen vill Domkapitlet såsom sin uppfattning framhålla att den nuvarande Evangelieboken i det stora hela ännu alltjämt kan anses vara fullt användbar. Vad som är önskvärt rör ändringar av enstaka detaljer.

Det nu framlagda, genom Dr. Krook utarbetade förslaget finner Domkapitlet svårigen kunna anses motsvara Kyrkomötets uttryckliga önskemål om stor varsamhet, i vilket önskemål Domkapitlet för sin del, såsom sagt, vill instämma.

Domkapitlet tillåter sig att först genom några nakna och torra *statistiska sifferuppgifter* belysa och styrka denna sin uppfattning om Förslaget, innan Domkapitlet ingår på någon granskning av olika beståndsdelar i Evangelieboken.

Vad angår förändringar beträffande *bibeltexterna*, finner man i 1941 års Förslag 69 nya texter och deltexter införda, medan 82 perikoper föreslås uteslutna och 82 föreslås omflyttade. (Se tabellerna B—D, sid. 459—465.) Dessa siffror förefalla i och för sig höga, men verka ännu mera påfallande, om man gör en jämförelse med omfånget av de ändringar i perikopsystemet, vilka förordades i 1920 års förslag, vilket förslag, såsom nyss nämnts, uppfattades såsom en genomgripande revision i förhållande till

förut gällande Evangeliebok. I 1920 års Förslag förordades nya texter och deltexter i 73 fall; till uteslutning föreslogos 99 perikoper och till omflyttning 69 bibeltexter.

I 1921 års Evangeliebok infördes, enligt 1920 års Förslag, dels *överskrifter* vid de olika sön- och helgdagarna, avseende deras samtliga perikoper, dels rubriker för de särskilda bibeltexterna. Vid en granskning av det föreliggande Förslaget finner man att bland de 73 sammelteckningarna allenast en enda lämnats helt oförändrad. En genomgång av rubrikerna över de olika perikoperna för tiden 1 sönd. i Advent t. o. m. Annandag Pingst ådagalägger att 16 dylika rubriker lämnats helt oförändrade, medan i 205 fall större eller mindre ändringar (ofta högst avsevärda) vidta-

gits i förhållande till nu gällande Evangeliebok.

En alldeles särskild varsamhet bör självfallet iakttagas vid förändringar av *epistel och evangelietexter*. Dessa bibellektioner beteckna ju ett delvis mycket gammalt traditionsarv av samkyrklig natur. Gemenskapen med Nordens kyrkor i detta stycke bör ock i hög grad beaktas och vårdas, då man i sin mån torde på ifrågavarande punkt kunna tala om en nordisk tradition.

En granskning visar att beträffande evangelierna uteslutningar skett i 7 fall. Härvid bör emellertid noga uppmärksammas att dessa mekaniska siffror giva en missvisande föreställning om förhållandet. I det stora flertalet fall gäller det nämligen allenast förkortningar av de traditionellt givna texterna. Helt avlägsnade äro allenast 5 epistelperikoper och 2 evangelieperikoper.

Omflyttningar av epistel- och evangelietexter hava företagits i vida större, ja i ett verkligt påfallande stort omfång. 25 episteltexter hava omflyttats, och 9 evangelietexter hava fått ändrad plats. Bland dessa senare ingår 1 fall, där det allenast är fråga om en förflyttning av ett mindre stycke.

De sakligt betydelsefulla ändringarna uppgå sålunda för epistlarnas vidkommande till $5 + 25 = 30$ fall (motsvarande något mer än 40 % av hela beståndet) och för evangelierna till $2 + 8 = 10$ fall (motsvarande bort emot 15 %). Härvid må emellertid ihågkommas att Kyrkomötet, såsom ovan påpekats, beträffande episteltexterna förordat ändringar i viss utsträckning.

Vad beträffar de s. k. *kollektbönerna*, visar en granskning, omfattande sön- och helgdagarna under tiden 1 sönd. i Advent t. o. m. Annandag

Pingst, att allenast 2 stycken lämnats helt oförändrade, medan i 12 stycken mindre ändringar (omkastade uttryck, nya ord, o. d.) och i 17 stycken större ändringar (stommen densamma som gamla bönen, i övrigt en ny bön) vidtagits, och 5 helt nya böner insatts.

I fråga om de s. k. *evangeliebönerna* framgår av en granskning som omfattar tiden Heliga Trefaldighets Dag t. o. m. Fjärde Bördagen, att allenast en enda bön lämnats oförändrad, medan i 2 några mindre ändringar vidtagits och i 9 större dylika gjorts, samt i 25 fall helt nya böner införts.

Dessa mekaniska sifferuppgifter torde, enligt Domkapitlets mening, med all tydlighet ådagalägga att den gjorda revisionen näppeligen kan sägas motsvara Kyrkomötets önskan om »verklig varsamhet och pietet».

Härefter vill Domkapitlet ingå på en detaljgranskning, vilken dock, såsom förut påpekats, beträffande flertalet punkter allenast avser att vara en exemplifikation.

Förslaget framvisar vissa nyheter beträffande *sön- och helgdagarnas benämningar* samt kyrkoårets uppdelning, i förhållande till vad hittills varit gängse hos oss.

Domkapitlet finner de föreslagna särskilda sammelöverskrifterna för avdelningarna Advent, Jultiden, Påsktiden och Trefaldighetstiden skäligen överflödiga.

Förslaget att införa en uppdelning i Förfastetid, Fastetid och Passions-tid vill Domkapitlet bestämt avstyrka. Ett återinförande av en i vår Kyrka sedan länge bruten tradition i detta stycke skulle hos oss bliva meningslös, då vi ju ej hava någon påbjuden fasteobservans, som kan markera Fetisdag och Askonsdag. Termen »Passionssöndagen» för 5 sönd. i Fastan

är så glömd, att dess återinförande endast skulle verka förvirrande. Redan Olaus Petri har benämningen 5 sönd. i Fastan. Svensk evangelisk tradition har en fast och klar linje om en faste- och passionstid, från Fastlags söndagen till Palmsöndagen, såsom förberedelse till Påsk och kulminerade i Stilla Veckan. Här må ock erinras om det otillfredsställande som skulle uppstå därigenom att varken Kyrkohandbok eller Psalmbok korrespondera med den föreslagna tredelningen. Ej heller Kyrkolagen känner denna indelning. Jfr ock Lag 12 sept. 1921 (nr 589) samt Kungl. Förordn. 12 sept. 1921 (nr 591). Man kan med stort skäl befara att om den för Evangelieboken föreslagna uppdelningen bleve införd, missförstånd skulle komma att uppstå.

Förslaget till namnförändring beträffande Trettondedag Jul kan Domkapitlet ej tillstyrka. Seden att kalla dagen »Heliga Tre Konungars dag» torde icke vara äldre än 1300-talet, och detta namn vilar, som bekant, på en fri fantasiskapelse av legenden. Benämningen har icke upptagits i det evangeliska Tyskland eller England och ej heller i Missale Romanum. I Norges kyrka heter dagen numera, med en på senare tid vidtagen ändring, »Kristi åbenbarings dag». Finlands kyrka har namnet »Trettondagen». Endast Danmarks kyrka har benämningen »Hellig tre Konges Dag». Trettondedagen är ett hos oss nu så gängse namn, att ett återknytande till den brutna traditionen synes otjänligt. Skulle man dock vilja giva Trettondedagen ett annat namn, vilket emellertid ej torde vara på något sätt behövt, borde man snarare söka anknytning i »De vise männen» eller i Betlehemsstjärnan.

De föreslagna förkortningarna »Söndagen närmast efter Jul» resp. »Sön-

dagen närmast efter Nyår» till »Söndagen efter Jul» resp. »Söndagen efter Nyår» kunna anbefallas såsom bekvämare.

Förslaget har såsom underrubriker inom parentes infört en mängd *latinska namn på sön- och helgdagar*: Circumcisio Domini, Epiphania, Quinquagesima eller Esto Mihi, Invocavit, Reminiscere, Oculi, Laetare, Dominica de passionis (!) eller Judica, Palmarum, Quasimodogeniti eller Dominica in albis, Misericordias Domini, Jubilate, Cantate, Rogate, Exaudi, Transfiguratio Christi, Purificatio Beatae Mariae Virginis, Annuntiatio Beatae Mariae Virginis.

I några fall hava dessa namn samma innebörd som det svenska namnet (Palmarum, Rogate, Transfiguratio, Purificatio, Annuntiatio) och äro då påtagligt onödiga. Man torde väl få räkna med någon kunnighet i det gamla förnämliga latinska kyrkospråket hos flertalet präster. De namn från Esto Mihi till Exaudi, som äro tagna från begynnelseorden till de romerska introitus-antifonerna, äro däremot till sin innebörd obegripliga även för den latinkunnige, såvida han ej hämtar förklaringen ur det romerska missalet. Det är att märka att icke heller romerska kyrkan har dessa namn som officiella, utan den har, som vi, termerna Söndagar i Fastan och Söndagar efter Påsk. Så är ock engelska kyrkans sed. Icke heller dessa namn synes det föreligga några verkliga skäl att införa, då, som Förslagets upphovsman mycket riktigt framhåller (sid. 422), arkaiserande strävanden ej böra få vara utslagsgivande. Detsamma är fallet med några namn av annan art, såsom Circumcisio Domini, Quinquagesima, Dominica in albis. Om Dominica passionis är redan talat.

Beteckningen »Epifania» (stavning med ph bör givetvis undvikas; jfr de bibliska namnens transskription i den gällande bibelöversättningen) är den enda som man skulle kunna tänkas bära reflektera på såsom under rubrik vid Trettondedagen. Denna beteckning har djup innebörd. (Jfr ock norska kyrkans nyinförda namn på Trettondedagen »Kristi åbenbarings dag».) Men man torde få utgå ifrån att detta ord ej är folkligt eller till sin innebörd allmänt bekant.

Det föreslagna namnet »Emausdagen» (givetvis bör det heta Emmausdagen) för Annandag Påsk verkar ganska onödigt.

Beteckningen »Den gode Herdens söndag» (2 sönd. e. Påsk) är i sig själv mycket tilltalande, men synes knappast bära få sin plats såsom söndagsnamn i Evangelieboken.

Söndagsbenämningen »Petri och Pauli Dag» för 5 sönd. e. Tref. synes Domkapitlet i hög grad omotiverad. Hågkomsten av Peter-Paulsdagen, den 29 juni, torde vara ganska förbleknad för den svenska kyrkomenigheten, ja det är väl mycket ovisst om prästernas flertal äga kunskap om dagen i fråga.

Vid de 4 årliga Böndagarna torde det vara önskvärt att det för dagens firningsämne karakteristiska namnet sättes som huvudrubrik. Däremot torde beteckningen med böndagens ordningsnummer bära placeras som under rubrik. De båda sista Förslagen till reviderad Kyrkohandbok hava den av Domkapitlet förordade anordningen, vilken ock lämpligen må följas av Evangelieboken.

Domkapitlet finner den i Förslaget vidtagna anordningen, att såväl de vid vissa dagar förekommande s.k. högtidsbönerna inflyttas i själva Evangelieboken under respektive sön-

helgdagar, synnerligen tacknämlig. Den hittillsvarande placeringen av dessa antifoner och böner i det bifogade handboksutdraget är avgjort underlägsen från församlingens synpunkt. — Ordalydelsen vid antifonerna och högtidsbönerna skall givetvis konformeras efter Kyrkohandbokens definitiva form. I varje fall beträffande antifonerna torde man bära hålla ändringar i det senaste Kyrkohandboks-förslaget för nödvändiga.

Förslagets placering av de alternativa predikotexterna under 3—5 sönd. i Fastan, *efter* de äldre texterna (ej, såsom nu, parallellt med dessa), torde innebära vissa fördelar framför den nuvarande uppställningen, som verkar något »grötig», även om det ej kan bestridas att Förslagets anordning också innebär en viss olägenhet.

I Förslaget hava alla *hänvisningar till Svenska psalmboken* strukits. Detta avlägsnande torde bära beklagas, framför allt med hänsyn till Evangeliebokens användning vid andakt i hemmet, en användning som får anses vara vanlig nog, då man en söndag ej kommer i kyrkan. — Härjämte bör erinras om att i det sista, i år avgivna Kyrkohandboks-förslaget alla psalmanvisningar avlägsnats, även de få som ingå i nu gällande Kyrkohandbok.

Evangeliebokens psalmanvisningar bära, enligt Domkapitlets mening, vara få (såsom ock fallet är i nu gällande Evangeliebok). Detta urval kräver mycket stor omsorg och omtanke och bör ske efter noga genomtänkta principer. Det torde ej kunna bestridas att vår nuvarande Evangelieboks principer i detta stycke ej varit helt lyckade. Naturligtvis bör nu ock det nytillkomna psalmstoffet i 1937 års Psalmbok komma till användning. (Även det psalmstoff som tillkom genom 1921 års Nya psalmer bör mera ut-

nyttjas än vad fallet är i nu gällande Evangeliebok.)

I fråga om några rent utvärtes ting vill Domkapitlet påpeka att det uppmärksammat att de gammaltestamentliga perikoperna av poetisk byggnad i Förslaget tryckts såsom sammanhängande text (utan brutna rader), medan däremot poetiska citat från Gamla testamentet inom nytestamentliga perikoper markerats såsom poesi genom brutna rader (dock ej fullt konsekvent, t. ex. II högm. 2 sönd. e. Trett.).

Interpunkteringen måste anses vara i behov av en genomgående och grundlig översyn. Förslagets interpunktion — utom beträffande bibeltexterna (där gällande Kyrkobibel följes) — synes närmast ansluta sig till den som använts i 1937 års Psalmbok. En fullt genomförd, enhetlig princip bör tillämpas, oavsett vilket system man beslutar sig för att lägga till grund. Man torde härvid böra överväga om ej samma interpunktion bör följas såväl för bibeltexterna (ev. genom omkommatering i förhållande till 1917 års Kyrkobibel) som för böner och övriga beståndsdelar. Interpunktionen i Evangelieboken synes böra vara densamma som i den nya Kyrkohandboken.

Ibland förevarande minutier vill Domkapitlet erinra om en viss egensinnighet beträffande stavningen av några bibliska namn i Evangelieboksförslaget, t. ex. Cornelius, Nicodemus, Emmaus. Accenter vid genitivformer av substantiv på -s äro i regel överhoppade, t. ex. Tiberias sjö, Stefanus dag. De i nu gällande Kyrkobibel undvikna latinska genitivändelserna på -i, t. ex. Petri, Pauli, Lasari, Jairi äro i det föreliggande Förslaget (i motsats till nu gällande Evangeliebok) återinförda. Stavningen Domsöndagen, i mot-

sats till nuvarande Evangeliebok och Kyrkohandbok (samt de båda sista Handboksförslagen), betecknar en avgjord försämring.

Inom Domkapitlet hava uttalats starka tvivelsmål om lämpligheten över huvud av den i 1921 års Evangeliebok nyinförda ordningen med rubriker för de skilda perikoperna. (En av domkapitelsledamoten, professorn Hj. Lindroth, författad, i Svensk Kyrkotidning, nr 25 för innevarande år, införd artikel i denna fråga bilägges Domkapitlets underdåniga utlåtande.) Domkapitlets flertal, som väl besinnar de svårigheter som ur olika synpunkter äro förbundna med dylika rubriker, finner dock ej tillräckliga skäl skäl föreligga att bryta med den år 1921 införda ordningen.

Domkapitlet anser det vara ett ofrånkomligt krav, som bör ställas på dessa rubriker — vare sig det gäller huvudrubrikerna för de olika sön- och helgdagarna eller de skilda perikopöverskrifterna — att de formuleras enkelt och koncist samt med en viss kärvhet. Perikopernas överskrifter böra med saklighet peka på textens kärna. De få ej formuleras så, att de inbjuda predikanten att nyttja dem såsom predikoämnen. Ej heller böra de genom en lyrisk gestalt eller en dramatisk tillspetsning söka fånga stundens stämning. Sådana till känslan appellerande formuleringar tåla ej vid årtiondens nötning.

Förslaget innesluter en rikedom av ofta mycket fyndiga och litterärt väl gestaltade rubrikformuleringar, bland vilka dock ett stort antal, ur nyss angivna synpunkter, mindre väl lämpa sig att intagas i Evangelieboken. Man får i Förslagets rubrikformuleringar ett starkt intryck av den högt begåvade predikanten, som skänker ex cornu opulento. Otivelaktigt kan, vid

utarbetandet av den av Kyrkomötet önskade varsamma revisionen av 1921 års Evangeliebok, i detta stycke en hel del uppslag hämtas ur Förslaget, i förändrad eller oförändrad form.

De många småändringarna i Förslaget synas i regel ganska omotiverade. Och beträffande de större ändringarna har den nu gällande Evangelieboken, enligt Domkapitlets mening, i flertalet fall ett avgjort företräde. De nuvarande formuleringarna gå i huvudsak tillbaka på förslag av en i dylika ting så förfaren stilist som biskop Sam Stadener. Man torde ej böra ändra i andra fall än där en ändring visar sig innebära en tydlig förbättring i förhållande till det förut givna. Påtagliga förbättringar bjudas i Förslaget t. ex. genom söndagsrubriker sådana som dessa: »Livets bröd» (Midfastosönd.; 1921: »Bröd åt dem som hungra», »Frälsarens testamente» (Palmsönd.; 1921: »Avsked»), »Det himmelska medborgarskapet och det jordiska» (23 sönd. e. Tref.; 1921: »Medborgarsinne»).

Såsom exempel på, enligt Domkapitlets mening, ur olika synpunkter mindre lyckade ändringsförslag må, utan närmare motivering, nämnas följande: »Herrens advent öppnar himmelrikets port» (1 sönd. i Advent), »Tidernas höst och Guds rikes vår» (2 sönd. i Advent), »Allvar och sorglöshet inför himmelrikets advent» (I högm. 3 sönd. i Advent), »Guds mandomsanammelse» (I högm. Juldagen), »Simeons välsignelse och profetia» (Ev. sönd. e. Jul; Hanna förbigås), »Förgäves stormar Herodes mot Guds rike» (II högm. sönd. e. Jul), »Försyn och försoning» (II aftons. Nyårsdagen; uttrycket »försyn» svarar ej alls mot Pauli mening), »Ordet, dopet och Anden» (I högm. sönd. e. Nyår), »Konungarnas tillbedjan» (Ev. Trettondedagen; obs. texten innehåller

intet om vare sig »konungar» eller »tillbedjan»), »Friheten under Guds tvång» (II högm. Septuagesima), »Rotfasta i Kristus» (II aftons. Midfastosönd.), »Dödsfiendernas käromål» (Ev. 5 sönd. i Fastan), »Herren tål icke oavhjälpnt nöd» (I högm. 2 sönd. e. Påsk), »Herrens bön (II högm. Bön-söndagen; om Luk. 11:1—13), »Kyrkans kors och löfte» (6 sönd. e. Påsk), »Ämbetet i Kristi kyrka» (II aftons. Annandag Pingst), »Himmelrikets nycklar» (II högm. 5 sönd. e. Tref.), »Tre vägar: till altaret, till vår broder, till domstolen» (Ev. 6 sönd. e. Tref.), »Den kloke förvaltaren» (Ev. 9 sönd. e. Tref.), »Ångerns frälsande kraft» (I högm. 11 sönd. e. Tref.), »Bikt och avlösning» (22 sönd. e. Tref.), »Saligheten är nödvändig för goda gärningar» (II högm. Allhelgonadagen; Luk. 6:20—26).

Man fäster sig, beträffande överskrifterna, vid förslagets medvetna undvikande av det enkla personnamnet på vår Frälsare, t. ex. »Herren Jesus drager in i Jerusalem» (Ev. 1 sönd. i Advent; den gamla perikopbeteckningen »Jesu intåg i Jerusalem» är ju så välkänd från almanackor etc.). Det enkla Jesus-namnet ersättes vid överskrifterna över de ur de fyra evangelierna hämtade perikoperna i de allra flesta fall genom »Herren Jesus», »Herren». Domkapitlet finner inga tillräckliga skäl föreligga för en dylik åtgärd, utan anser fastmer densamma främmande för hittillsvarande svensk tradition. Om man t. ex. i predikan och uppbyggelse-språket av försyn vill ersätta det enkla personnamnet med ett högtidligare uttryck, är detta en helt annan sak. Här gäller det ju historiska texter, vilkas överskrifter synas bära formuleras i samma stil som dessa. — Därtill kommer att anordningen ej i Förslaget är genomförd. Obs. t. ex.

Ev. 1 sönd. e. Trett., I högm. 2 sönd. e. Trett., Ev. 4 sönd. e. Trett., Ev. 1 sönd. i Fastan. Vid Ev. 21 sönd. e. Tref. möter man ett — vid texter ur evangelierna — som det synes ensamstående »Herren Kristus». Någon princip bör följas.

Såsom ett annat utslag av denna samma allmänna inställning av devotio torde man få anse Förslagetets förkärlek för att inflicka epitetet »helig», t. ex. »Herrens heliga dop» (Sönd. e. Nyår), »Det heliga Fader Vår», »Ditt heliga namn». Över huvud synas olika epitet, vilka genom ständigt upprepning riskera att verka som konventionella, hava blivit tillfogade i alltför riklig mängd. En ganska påfallande arkaiserande tendens gör sig gällande i överskrifterna, såväl som vid bearbetningarna av böckerna. Man lägger ock märke till Förslagetets stora förkärlek för antitesen. Också detta är ett för Förslaget genomgående characteristicum.

Frågan om *perikopvalet* är uppenbarligen av grundväsentlig betydelse vid ett Evangelieboksförslag. Den ganska begränsade remisstid som stått till Domkapitlets förfogande har tyvärr gjort det omöjligt för Domkapitlet att finna tillräcklig tid för gemensamma överläggningar angående de många i förslaget förordade perikopändringarna.

Domkapitlet har vid sin diskussion inriktat sig på en granskning av de föreslagna ändringarna beträffande de gamla evangelietexterna, eftersom dessa texter, såsom ovan framhållits, äro särskilt betydelsefulla ur traditionens synpunkt och sålunda speciellt ömtåliga.

Domkapitlet finner sig kunna tillstyrka förändringarna beträffande evangelietexterna på Himmelfärdsdagen, där Förslaget förordar ett utbyte

av det ur textkritisk synpunkt sekundära Markusslutet (Mark. 16: 14—20) mot den nuvarande episteltextern (Apg. 1: 1—11) och på 26 sönd. e. Tref., vars gamla evangelium om »De tio jungfrurna» (Matt. 25: 1—13) flyttats som predikotext till en söndag som årligen återkommer, nämligen såsom I Högm. på Domssöndagen.

Beträffande Förslagetets ändringar vid evangelietexterna på Långfredagen i den lukanska korsfästelseberättelsen utbytt mot den stora texten Joh. 3: 14—21), på Trefaldighetsdagen (Jesu samtal med Nicodemus, Joh. 3: 1—15, ersatt av den stora dop- och missionsbefallningen, Matt. 28: 16—20), och på Annandag Pingst, dit Nikodemustexten flyttats, framfördes inom Domkapitlet olika meningar. Goda skäl syntes tala för de nämnda ändringarna, men å andra sidan föreföllo grundade anledningar till betänksamhet också föreliggande.

Vad angår perikopändringarna i allmänhet vill Domkapitlet inskränka sig till att understryka sin mening om att förändringarnas antal bör avsevärt reduceras.

Domkapitlet önskar ytterligare fästa uppmärksamheten vid några få hit hörande specialpunkter.

Att vissa förkortningar i episteltexter hava skett finner Domkapitlet ändamålsenligt. En fråga av principiell innebörd aktualiseras genom Förslagetets förkortning av Ep. 5 sönd. i Fastan. Förkortningen har i detta fall vunnits genom att ur den sammanhängande texten utskära ett par bibelverser. Ur principiell synpunkt kan detta förfarande sättas starkt i fråga. Om man accepterar urklippningsprincipen såsom princip — vilket dock synes vara betänkligt — torde förkortningar och framför allt förenklingar vara möjliga på flera ställen.

Kyrkomötet har uttalat såsom ett

önskemål att större utrymme om möjligt måtte beredas åt gammaltestamentliga texter. En granskning visar att antalet dylika i Förslaget är det samma som i nu gällande Evangeliebok, nämligen 42 stycken. Härvid är att märka att 15 förutvarande texter ur Gamla testamentet uteslutits, medan ett lika antal nya insatts. Högst påfallande är att antalet perikoper ur Psaltaren minskats, nämligen från 19 till 14. Dr. Krook gör gällande att Psaltaren bör reserveras för liturgiskt bruk och endast mycket sparsamt komma till användning som predikotexter. Denna uppfattning kan Domkapitlet på intet sätt dela.

Begynnelse raderna till bibeltexterna äro, såsom i nu gällande Evangeliebok, retuscherade, genom att förbindande småord borttagits, pronomina ersatts etc. Dock är denna välbetänkta åtgärd förbisedd i en del (ofta nyinförda) perikoper, t. ex. II högm. 5 sönd. i Fastan (»sade då»), samma söndag, tredje alternativtexten (»Så tog då»), Ev. Palmsönd. (»Nu hade»), II aftons. Himmelfärdsdagen (»Vad skola vi nu säga *härom?*»; lämpligast borttages hela frågan), Ev. Midsommardagen (»Så var nu»), Ev. Allhelgonadagen (»När Jesus nu»). Den tillagda inledningsformeln vid II aftons. Pingstdagen »I de dagarna» är sakligt otjänlig och stilistiskt oriktig. (Sagda formel brukas endast vid epistlar.)

Ett önskemål vill Domkapitlet uttala om en förändring av beteckningen för de s. k. årgångarna nya predikotexter, detta framför allt ur pedagogisk synpunkt. Om de betecknades t. ex. såsom »Predikotexter för årgång II», resp. »Predikotexter för årgång III», skulle ett välkommet förtydligande vinnas.

Vad härefter angår de s. k. *kollekt-*

och evangeliebönerna vill Domkapitlet först göra några generella erinringar av språklig och stilistisk natur.

Vissa ord och ordformer som Förslaget brukar, men som ej återfinnas i Kyrkobibeln eller Kyrkohandboken, böra avlägsnas, t. ex. »vars» (om person), »varje» (i stället för »var»), »måde» (i stället för »måtte»). Emellanåt har i Förslaget insatts »även» (i stället för tidigare »också»), »ej» (i stället för tidigare »icke»). Man lägger märke till en genomgående tendens att i förhållande till 1921 års Evangeliebok avlägsna hjälpverbet »hava» ur bisatser, även där ur rytmisk synpunkt inga skäl synas föreligga till en dylik åtgärd.

Satsbyggnaden är ej sällan tung och invecklad. Man lägger märke till en del appositionella participalkonstruktioner, t. ex. Ev. b. Nyårsdagen, Ev. b. 25 sönd. e. Tref., Ev. b. Domssöndagen och Ev. b. 1 Bönd. Fall av dubbla, varandra underordnade konsekutivsatser förekomma, t. ex. Ev. b. 19 sönd. e. Tref. Man märker genomgående en förkärlek för ganska ålderdomliga ord, t. ex. »dogse», »dvalja» (i stället för förutvarande »vara»).

Rätt ofta äro de olika leden, vilka för att underlätta läsningen äro markerade genom nya rader, alldeles för långa — 3 rader och mera — vilket visar att den rytmiska behandlingen ej är tillfredsställande. Indelningen i dylika led är ej heller alltid fullt nöjaktig.

Påfallande är den ordrikedom som utmärker författarens stil, vilken är mycket individuell. Han har en förkärlek för dubbeluttryck och sammanstatta ord, något som gör sig genomgående märkbart. Om Förslagets benägenhet för antiteser, poetiska vändningar o. d. är förut erinrat. Dylika påfallande vändningar eller uttryck

kunna återkomma inom en och samma bön eller inom varandra mycket närstående.

Det anförda må belysas genom några exempel.

Exempel på älsklingsuttryck äro: »förinna», »förläna» (i stället för tidigare »giva»; också brukat med objektssats utan personobjekt), »förtro någon att», »kyrka» (i stället för tidigare »församling», resp. »kyrka och församling»), dubbeluttrycket »hjärtan och samveten», »din försyns skickelser», »frälsarekärlek», »försöningslidande», »undergärning», »offergärning» (båda de sistnämnda uttrycken i Ev. bönen Långfredagen), »porten till Guds rike» (i Ev. bönen 10 sönd. e. Tref. 2 ggr), »klarsyn». Man lägger ock märke till den förkärlek med vilken uttrycken »himmelriket», »Guds rike», »kallelsen» (= den jordiska uppgiften) brukas. De återkomma så ofta, att det blir något för mycket.

Ordet »värv» möter två gånger i en och samma bön (Ev. b. Allhelgonadagen).

Såsom exempel på poetiska vändningar må anföras följande: »vårt jordelivs dagar» (Ev. b. 2 sönd. i Advent), »evighetens morgon bräcker» (samma ställe), »våra hems daglige och omistlige gäst» (Ev. b. 2 sönd. e. Trett.), »väck våra hjärtan och samveten för andens vind» (Ev. b. Annandag Pingst), »våra fattiga liv», (Ev. b. Domssöndagen), »svaga dödliga», »nycklarnas makt» (Ev. b. 22 sönd. e. Tref.), »vilka du en gång givit din kärleks fasta grundval» (Koll. 3 sönd. e. Tref.), »inså» (Koll. 6 sönd. e. Tref.).

Erinringar torde med fog kunna göras t. ex. mot uttrycken »vi må förunnas» (Koll. Kyndelsmässodagen), »du levande Guds bröd» (Ev. b. Midfastosönd.), »alla deras Gud» (Koll.

Tref.sönd.), »söka och giva varandra förlåtelse» (Ev. b. 6 sönd. e. Tref.), »synliga och osynliga skyddsandar» (Ev. b. Mikaelisdagen; »synliga skyddsandar»!), »betänka syndens börda» (Ev. b. 1 Bönd.), »gudomlig kärlek till vår nästa» (Koll. 1 Bönd.), »dina barn här på jorden» (Ev. b. 4 sönd. e. Tref.; kommat måste placeras *efter* barn).

Onödiga ändringar synes det innebära, när t. ex. uttrycket »den allsmäktige Gudens Son» ändrats till »Guds, den Allsmäktiges, Son». — Ändringen i Koll. Mikaelisdagen av »med din hjälp» till »med dina sändebuds bistånd» synes ej önskvärd. Mindre tjänligt synes det ock vara att flerstädes återinföra ordet »djävulen» när nu gällande Evangeliebok använder omskrivning eller företaget strykning. När det hittills hetat »synden och döden», torde ingen komplettering med djävulen behöva införas.

I en del fall är man i tveksamhet om tryckfel föreligga, t. ex. Ev. b. Långfred. »till dess du för denne din Sons offergärning» (intet »skull»), Ev. b. Allhelgonadagen »göra» (torde böra läsas »gör»). Domkapitlet har uppmärksammat att vissa tryckfel rättats i bokhandelsupplagan. Denna upplagas nytillagda företal innehåller de mycket störande tryckfelen »codex evangeliarum», »liber evangeliarum».

Vad härefter angår särskilt *kollektbönerna*, vill Domkapitlet uttala som ett bestämt önskemål att inga ingrepp göras annat än där stilistiskt-språkliga eller innehållsliga skäl att ändra den nuvarande lydelsen förefinnas. Det föreligger enligt Domkapitlets uppfattning intet tillräckligt skäl för en avsiktlig och så långt som möjligt genomförd konformerings med Missale Romanum. Av större värde

är månhet om bibehållande av den svenska traditionen i dess äldre former, men också sådan den representeras av nu gällande Evangeliebok. 1919 års Evangeliebokskommitté hade i sin sekreterare, Pastor J. Kjällgren, en liturgihistoriskt mycket kunnig och ytterst noggrann medarbetare, vilken nedlagt stor omsorg på kollektbönernas gestaltning. (Se dennes »Den svenska epistelmässan lämpad till kollektbönerna».)

Domkapitlet finner Förslaget icke vittna om tillräckligt sinne för kollektbönernas speciella stiltyp. Denna utmärkes av relativ strävhet och korta rytmiska led. En bearbetning av de gamla kollektbönerna måste ske på sådant sätt, att man icke genast märker vad som är nytt. Kollektstilen bör bevaras, med dess karakteristiska rytm och begränsade, dämpade ordval. En retroversion till latin skall alltid utan svårighet kunna låta sig göras, om det må vara tillåtet att på detta tillspetsade sätt åskådliggöra stilkravet.

De gamla kollektbönerna äro med mycket få undantag (1, 3 och 4 sönd. i Advent) ställda till Gud. Därför bör införande av en Kristusinvokation helst undvikas (Långfred.). Formuleringen »Herre vår Gud», vilken i Förslaget införts med nästan tröttande enformighet (under tiden 1 sönd. i Advent till 5 sönd. e. Trett. cirka 10 ggr), har ej sin plats i kollektstilen. (Jfr hur högst främmande ett »deus noster» skulle klinga.) En viss benägenhet att normalisera nu gällande formuleringar genom invokationens framflyttande till första platsen och genom inläggande av ett »vi bedja dig» kan iakttagas. Den för Tref. söndagen i Förslaget nyinförda kollektbönen är i och för sig mycket både ståtlig och klangfull, men den harmonierar alls ej med kollektstilen

och bör därför ej komma till användning såsom kollekt. Vid kollektbönen 1 sönd. i Advent, vilken bön onekligen erbjuder sina svårigheter, bör observeras att Förslaget bibehåller allusionen till Psaltaren 80:3 i sin revision av Lilla Bönboken (nr 65). I kollektbönen 18 sönd. e. Tref. synes den så specifikt lutherska formuleringen »salighet nödvändig för goda gärningar» föga passa samman med kollektbönernas romerska ursprung.

Vid de s. k. *evangeliebönerna*, som ingalunda kräva samma varsamhet mot traditionen som kollektbönerna, torde man först böra fatta den principiella frågan om bruket av Veit Dietrichs böner i deras hittillsvarande svenska form mycket klart i sikte. Det synes Domkapitlet som om Förslaget ej tagit denna principfråga i övervägande, utan gått fram med en viss planlöshet. Det torde nog böra övervägas om man rent av kanske borde bryta med hittills följd tradition och slå in på en ny väg genom att ur kyrkans böneskatt välja ut klassiska böner av olika bedjare, i stället för att lappa på Veit Dietrich eller göra utgallringar bland hans böner, i båda fallen efter rätt tillfälliga krav. Man torde ock böra överväga om ej skäl föreligger till att utvidga samlingen av dessa böner, så att var och en av de tre högmässotexterna finge sin bön. Böner som på ett naturligt sätt skola taga hänsyn till tre olika bibeltexter äro naturligt nog mycket vanskliga att åstadkomma. — Domkapitlet är naturligtvis fullt medvetet om de nu berörda frågornas stora vansklighet, såväl som om det omfattande arbete, vilket eventuellt skulle bli behöfligt.

I detta sammanhang skulle Domkapitlet vilja ifrågasätta om det ej vore mycket både lämpligt och önsk-

värt, att ett sakregister över evangeliebönerna utarbetades, för att så befärja dessa böners rikligare användning för det enskilda fromhetslivets behov. Ett dylikt register borde dock ej göras separat, utan inarbetas i det sakregister som otvivelaktigt bör åtfölja Lilla Bönbokens böner. (Om Bönboksregistret se vidare nedan.)

Ett allmänt och berättigat önskemål sedan gammalt är att ifrågasvarande böner måtte förkortas. Anledningen till att de så sällan användas torde i ej ringa mån vara att söka i deras längd.

En undersökning för tiden från Påskdagen t. o. m. 4 Bönd. (= 48 sönd- och helgdagar) visar att evangeliebönerna i Förslaget äro (minst) lika långa som nu i 25 fall, medan de däremot hava förlängts i 17 fall och förkortas i endast 6 fall.

Beträffande evangeliebönernas stil bör erinras om att Förslaget i en del fall infört avslutningsformler som, i varje fall överbärande, äro karaktäristiska för kollektbönerna, t. ex. »genom samme din Son», eller »vilken lever och regerar» etc. (Det är sant att dylika avslutningsformler en del gånger förekomma redan i nu gällande Evangeliebok, men antalet torde i alla händelser ej böra ökas.)

I vissa fall, såsom t. ex. på 4 Bönd., har den nya evangeliebönen närmast fått karaktären av en liten allmän kyrkobön.

Vad slutligen angår den Evangelieboken inledande artikeln »Kyrkoåret», kan Domkapitlet icke finna dennas gestaltning i Förslaget tillfredsställande. Nu gällande Evangelieboks motsvarande avdelning synes i det hela avgjordt överlägsen, om än en översyn kan vara motiverad. Man fäster sig vid Förslagets legalistiska inledning. Mot olika uttryck torde befogade er-

inringar kunna göras, t. ex. »lag» i betydelsen av dekalog, sabbaten såsom begynnande med Sinailagstiftningen, sabbaten såsom »genom Herren Jesus Kristus omskapad till söndag», omdömet »krämaranda», termen »Quinquagesimatiden» o. s. v.

Härefter övergår Domkapitlet till att i korthet yttra sig om de delar av Evangelieboken i vidsträckt mening, vilka ej ansetts böra bliva föremål för Kungl. sanktion utan helt och hållet lämnats åt Kyrkomötets avgörande.

I anledning av motion nr 18 vid 1938 års kyrkomöte beslöt Kyrkomötet att hos Eders Kungl. Maj:t anhålla om en översyn eller omarbetning av det i »En liten Bönbok», ingående *lektionariet*, eventuellt i samband med en revision av nu gällande Evangeliebok. Motionären framhöll önskvärdheten av att tvenne nya serier tillades, vilka borde ansluta sig till kyrkoåret i stället för — såsom hittills — till kalenderåret. Det föreliggande Förslaget erbjuder en hel nyarbetning, i två serier, som skulle ersätta det hittillsvarande lektionariet, vilket likaledes har dubbla serier, det ena avsett för endast en andaktsstund om dagen, det andra avsett för tvenne dylika.

Det har icke varit Domkapitlet möjligt att ägna det framlagda förslaget till hel omgestaltning av lektionariet någon nämnvärd granskning. Det allmänna intryck Domkapitlet erhållit är gott. En omsorgsfull detaljprövning måste dock göras före ett eventuellt antagande.

Hänvisningar till psalmer i Svenska psalmboken äro nu tillagda, en åtgärd som synes innebära en avgjord vinst.

En svårighet ligger i omfånget. Det äldre lektionariet med dess båda se-

rier omfattade i editio princeps 5 sidor, medan Förslaget nya lektionarium upptar icke mindre än 23 sidor. Härtill kommer att stora vanskligheter ur utrymmessynpunkt torde yppa sig vid tryckningen av psalmböcker i vanligt format. Bredden av textsidan i Förslaget är ju ovanligt stor. I en upplaga med litet format torde man nödgas taga ett fördubblat antal rader i anspråk. Det måste anses synnerligen angeläget att Evangelieboken ej sväller ut alltför mycket. Man torde böra räkna med möjligheten att i en framtid förläggare kunna frestas att utesluta vissa partier som ej tillhöra Evangelieboken i inskränkt mening, i avsikt att så göra boken billigare och nättare.

Rubricering av 1 maj såsom tillhörande »kyrkoårets övriga helgdagar» synes Domkapitlet föga tilltalande eller sakligt riktigt.

Då termen »lektionarium» nu lär få anses ganska välkänd, torde ej tillräckliga skäl föreligga att frångå stavnings- i nuvarande Evangeliebok och återinföra stavnings »lectionarium».

Man fäster sig vid att Psaltarurvalet för bruk vid morgon- och aftonandakter i hemmet åsyftar en cykel på 6 veckor, medan Förslaget vid omarbetningen av Lilla Bönbokens dagliga husandakter rör sig med 8 veckor.

Slutligen får Domkapitlet beträffande böneavdelningen i den s. k. *Lilla Bönboken* anföra följande.

Det föreliggande Förslaget innebär en högst väsentlig utökning och en genomgripande omarbetning av den hittills gällande Lilla Bönboken, vilken avdelning nyskapades för Evangelieboken år 1921. Förtjänsten av detta kvalitativt synnerligen värdefulla parti i nu gällande Evangeliebok tillkommer väsentligen framlidne biskopen Sam Stadener. Han har både sam-

manbragt materialet och givit det dess stilistiska utformning.

1936 års kyrkomöte anhöll i underdånig skrivelse 4 nov. 1936 (nr 14) om utökning i någon mån av antalet böner för morgon- och aftonandakten i 1921 års Evangeliebok. Denna Kyrkomötets önskan har villfarits av Kungl. Maj:t, därigenom att en ny, en fjärde vecka omfattande serie av dylika morgon- och aftonböner tillagts. Denna utvidgning förelåg färdig år 1938.

Det förefinnes *icke* någon av Kyrkomötet uttalad önskan om en revision av den Lilla Bönboken.

Det av Dr. Krook nu framlagda Förslaget innebär emellertid, som sagt, en mycket omfattande utvidgning av antalet av de i ifrågavarande bönbok ingående bönerna. I en del fall hava böner uteslutits, vilka ha sin plats i nu gällande Lilla Bönbok. En granskning av det i Förslaget uteslutna, resp. nytillkomna stoffet försvåras i högsta grad därigenom, att ingen förteckning över dessa uteslutningar, resp. tillägg bifogats. Förteckningar över författare och ämnen — av samma art som i 1921 års Lilla Bönbok — äro oundgängligen av nöden och måste bifogas, för den händelse en omarbetning av Bönboken skulle befinnas önskvärd.

Domkapitlet vill starkt ifrågasätta behovet av en starkare omstöpning av den Lilla Bönboken.

Det föreligger en fara för att denna böneavdelning blir för omfångsrik. Domkapitlet vill erinra om att det Förslag som utarbetats av 1919 års Evangeliebokskommitté innehöll böner för 4 veckors dagliga husandakter. Kyrkomötet beslöt att antalet veckor skulle minskas till $\frac{1}{2}$, och detta just av måhet om att Lilla Bönboken ej skulle bli för stor. 3

Det nu föreliggande Förslaget omfattar ej mindre än 8 veckor för dag-

lig morgon- och aftonandakt. Betecknande nog har i Dr. Krooks Förslag huvudrubriken »En liten Bönbok» avlägsnats. Rubriken ifråga synes ej heller särskilt väl avpassad för en bönbok med 204 nummer. (Den nuvarande Lilla Bönboken visar beträffande samma avdelning 109 nummer.)

Domkapitlet finner sig däremot kunna helt och odelat instämma i Dr. Krooks med värme framförda önskemål (sid. 447 f., 452) om en mera omfattande, av Kyrkomötet auktoriserad bönbok, innefattande klassiska böner, samlade ur Kyrkans rika böneskatt från skilda tider och folk. Men denna sak kräver, såsom Dr. Krook själv framhåller, omfattande undersökningar och grundliga förarbeten, varför detta önskemål omöjligen kan tänkas realiserat under de närmaste åren, utan måste ställas på framtiden.

Såvitt Domkapitlet kunnat finna, synes av bönerna i de 3 + 1 veckorna för daglig husandakt ett dusin vara strukna i Förslaget. Domkapitlet anser icke tillräckliga skäl föreligga för dessa böners uteslutande, eftersom de synas vara fullt användbara.

Starkare skäl menar Domkapitlet föreligga för ändringar beträffande böneståndet vid högtidsdagar, en avdelning i 1921 års Evangeliebok, som torde få anses såsom mindre lyckad och stark än den dagliga husandaktsavdelningen. I förbigående må erinras om att rubriken »husandakten» i Förslaget ändrats till »den dagliga andakten».

Domkapitlet har tyckt sig finna en viss entonighet beträffande böneämnen vid de nytillkomna bönerna för den dagliga andakten. Gällande Lilla Bönbok röjer däremot en ganska påtaglig strävan att vinna omväxling genom anknytning till olika konkreta ämnen. De nytillagda bönerna i Förslagets avdelning för den dagliga an-

dakten äro alldeles övervägande av allmänt kristligt innehåll.

Den i Förslaget nyinförda avdelningen »konfirmations- och nattvardsböner» synes Domkapitlet innebära en vinst, om än antalet böner torde få anses vara allt för stort.

Det nya material som Förslaget erbjuder förefaller till mycket stor del vara hämtat ur Sam. Stadeners ett år omfattande bönbok »Den svenska bönboken». Man skulle kunna hava önskat att böner från Danmarks och Norges kristenhet fått komma med. Nu synas dessa kyrkor vara representerade av allenast en eller ett par böner (1 bön av Kierkegaard).

Formuleringarna vid de signerade bönerna förefalla i allmänhet vara lyckade. Vid de 10 bönerna utan ursprungs-beteckning (inga dylika böner förekomma vid veckoandakterna) lägger man märke till samma stildrag som framträda vid omredigeringen av kollekt- och evangeliebönerna.

Med en viss saknad ser Domkapitlet att antalet böner av Augustinus och Thomas a Kempis (samt Arndt och Scriver) något har minskats, efter vad det vill förefalla.

Vid formuleringen av den stående morgonbönen (nr 3) och aftonbönen (nr 4) bör givetvis tillses att lydelsen blir densamma som kan bli bestämd beträffande Kyrkohandboken. De från Bibeln hämtade bordsbönerna (under nr 8) böra omformuleras till överensstämmelse med skriftordens lydelse i bibeltexten.

Bönerna nr 13 och nr 75 äro uppenbarligen dubletter. Det bör noga tillses att dylika dubbleringar ej förekomma.

I formuleringarna vid de nyinförda bönerna på högtidsdagar förekomma åtskilliga uttryck som torde befinnas otjänliga, t. ex. nr 123 »träda in i Gud», nr 126 »krubbans och korssets

kyrka», nr 145 »generationer stiga och sjunka i stoftet», nr 147 »K Kristus har redovisat sitt försoningsverk inför sin himmelske Fader», »den härliga yttersta dagen». Över huvud torde dessa böners lämplighet i en del fall kunna sättas starkt i fråga.

»Alla själars dag» (nr 146), den 2 nov., torde vara ganska okänd för svenskt kyrkfolk i stort.

En fråga av principiell innebörd rör troheten mot originalen. I nu gällande Evangelieboks Lilla Bönbok äro texterna behandlade med synnerligen stor frihet. De hava helt enkelt upptagits ur någon föreliggande tryckt bönesamling, utan efterforskande av någon äldsta lydelse. Därefter hava de undergått bearbetning med mycket stor obundenhet. Detta förfarande är kanske det enda möjliga eller ändamålsenliga; bönbokstraditionen har säkerligen av ålder rört sig på detta fria sätt. I varje fall skulle en större originaltrohet kräva ett högeligen omfattande forskningsarbete. Önskvärt skulle det dock hava varit att i de fall där större avvikelser från originalen förekomma, resp. kunna förmodas förekomma, en antydning härom hade lämnats genom en formulering av underskriften, sådan som denna: »efter N. N.»

Man kan ifrågasätta om den omgestaltning av Lilla Bönbokens uppställning, som Förslaget uppvisar, i allo är riktigt lyckosam för att främja överskådligheten. Så är t. ex. avdelningsrubriken »Under särskilda förhållanden» (för nr 154 t. o. m. 184) ej särskilt upplysande.

Givetvis sparar man ett högst avse-

vårt utrymme genom att avtrycka »Ordningen för hemmets dagliga andakt» endast en enda gång, men det torde dock ej kunna förnekas, att den förutvarande, ganska spatiösa uppställningen är enklare för menig mans bruk.

Det torde böra starkt ifrågasättas om det är tjänligt att, såsom Förslaget gör, insätta trosbekännelsen såsom *stående* moment vid ordningen för den dagliga morgonandakten. Detta dagliga, stående bruk av Apostolicum torde komma att verka främmande på de flesta håll bland svenskt kyrkfolk.

I stället för den nuvarande inledningen »När man tager sig för att bedja» har i Förslaget insatts såsom ett avslutande parti »Några ord om bönen av erfarna bedjare». Vad som här bjudes är av synnerligen förnämlig beskaffenhet. Icke minst gäller detta i fråga om det långa citatet av biskop Einar Billing. Man torde dock kunna uttala en viss tveksamhet om tillgängligheten av detta uttalande för menig man.

Domkapitlet vill uttala sitt starka tvivelsmål om tiden verkligen ännu är inne för en genomgripande omstöpning av Lilla Bönboken. Däremot finner Domkapitlet det i hög grad önskvärt att arbetet på en större, kyrkligt auktoriserad bönbok tages upp, även om detta verk måste beräknas taga avsevärd tid i anspråk, på grund av de forskningar som måst måste företagas för att nå fram till ett tillfredsställande resultat. Vid detta arbete kan säkerligen mycket av det i Dr. Krooks Förslag framkomna vara till avsevärt gagn.